

III. előadás

Jóllét és szegénység a képeszség szemléletben

Közgazdaságtani szemlélet a mentori munkához

Dr. Juhász Judit

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
2021

Az előadás felépítése

- 1. Kérdések a fejlődésről
 - Fejlődés a neoklasszikus közgazdaságtan szerint
 - A gazdasági növekedéshez társított pozitívumok vizsgálata
 - A jóllét lehetséges összetevői
 - Fokozatos váltás a fejlődésről szóló diskurzusban
 - Alternatív közgazdasági elméletek
- 2. Amartya Sen és a képességszemlélet
- 3. A szegénység meghatározásai és mérőszámai
 - Kérdések az eszközök jelentőségével kapcsolatban
 - Önkéntes egyszerűség, degrowth és az átalakuló városmozgalom
- 4. A prezentáció üzenete

Mi a gazdaság?

Fejlődés a neoklasszikus közgazdaságtan szerint

Szemponatok	Neoklasszikus közgazdaságtan
Társadalmi cél	A társadalmi gazdagság
A társadalmi/gazdasági fejlődés célja	A gazdasági növekedés, vagy az átlagos egy főre jutó jövedelem növekedése
Információs bázis	Bruttó hazai termék vagy jövedelem
Társadalmi és kulturális tényezők	A döntéseket nem befolyásolják (állandó egyéni preferenciák)
Az egyén választásának módja	Egyéni racionális választás
Az egyén választásának célja	Egyéni haszonmaximalizálás
Az egyéni cél forrása	Az egyéni preferenciák kielégítése
A szegénység csökkentése	A gazdasági növekedés pozitív hatásai által vagy az egyén jövedelemnövekedése által
A fejlődés alanya	A társadalom összessége
Az ember szerepe	Humán tőkeként fontos

Forrás: saját szerkesztés Sen (2003/1999) és Anand–Sen (2000) alapján

A gazdasági növekedéshez társított pozitívumok vizsgálata

- A gazdasági növekedés sok esetben az egyenlőtlenségek fokozódása mellett következik be
- A gazdasági növekedés nem csökkenti automatikusan a szegénységet
- A gazdasági növekedés várt pozitív következményei nem automatikusak
- A jövedelem hatása a boldogságra összetett
- A fenntarthatóság kihívást jelent
- Az emberi jóllét összetett

Lásd pl. Anand–Sen (2000), Todaro–Smith (2015)

Mi a jóllét?

A jóllét lehetséges összetevői

1. Anyagi életszínvonal (jövedelem, fogyasztás és vagyon);
2. Egészség;
3. Oktatás;
4. Egyéni tevékenységek, a munkát is beleértve;
5. Politikai képviselet, szabadságjogok és kormányzás;
6. Társas kapcsolatok;
7. Környezet (jelenlegi és jövőbeli feltételek);
8. Gazdasági és fizikai jellegű bizonytalanság.

Stiglitz et al. (2009)

Váltás a fejlődésről szóló diskurzusban

Előrehaladás,
fejlődés: emberi
jóllét, szabadság,
életminőség
elősegítése

A jóllét (és elemei)
valamint a
gazdasági
növekedés közötti
kapcsolat árnyalt
megítélése

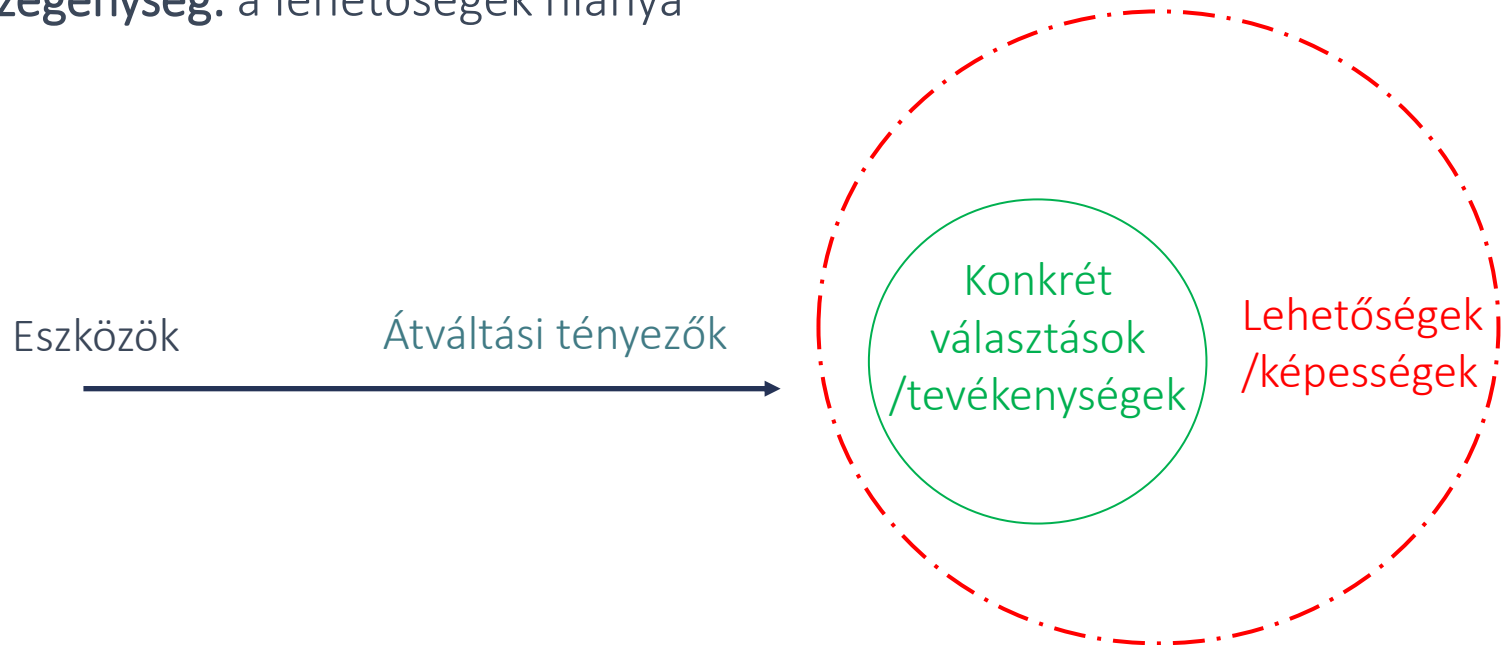
Alternatív közgazdasági elméletek

- Intézményi közgazdaságtan
- Ökológiai közgazdaságtan
- Jóléti közgazdaságtan
- Feminista közgazdaságtan
- Evolúciós közgazdaságtan
- Fejlesztési közgazdaságtan
- Emberi fejlődés elmélet (benne a képességszemlélet)

Amartya Sen és a képességszemlélet

Fejlődés : a lehetőségek bővítése annak érdekében, hogy olyan életet éljünk, amelyet értékesnek tartunk

Szegénység: a lehetőségek hiánya

Szemponatok	Képességszemlélet
Társadalmi cél	A társadalmi jóllét
A társadalmi/gazdasági fejlődés célja	A képességek/lehetőségek bővülése, maga az emberi fejlődés
Információs bázis	A képességek/lehetőségek halmaza
Társadalmi és kulturális tényezők	A döntéseket befolyásolják
Az egyén választásának módja	Okkal értékesnek tartott szabad választás
Az egyén választásának célja	Okkal értékesnek tartott élet vezetése
Az egyéni cél forrása	A képességek/lehetőségek elérése
A szegénység csökkentése	A képességek/lehetőségek bővítése által
A fejlődés alanya	Minden egyes ember – univerzalizmus
Az ember szerepe	Központi, önértékkel bír

Forrás: saját szerkesztés Sen (2003/1999) és Anand–Sen (2000) alapján

Kit tekintünk (általában) szegénynek?

- Nehéz helyzetbe került egy gazdasági sokk, természeti katasztrófa vagy baleset miatt
- Nincs elegendő jövedelme
- Mások sokkal többet keresnek nála
- Nagyon kicsi vagyonnal rendelkezik
- Szegénynegyedben, szegregátumban él vagy egyáltalán nincs hol laknia
- Nem biztosítottak a méltó emberi élethez nélkülözhetetlen szükségletei (egészségügyi ellátás, oktatás, pihenés, privát szféra stb.)

A szegénység megközelítéseinek és mérőszámainak gyakori csoportosítása

Időtartam szerint

Átmeneti, időszakos szegénység

Generációkon átívelő, krónikusan fennálló szegénység

A szegénység személyes megítéléséhez való viszonyulás alapján

Objektív szegénység

Szubjektív szegénység

Pénzértéken alapuló csoportosítás szerint

Jövedelmi szegénység

Fogyasztási szegénység

A társadalom általános helyzetéhez való viszony alapján

Abszolút szegénység

Relatív szegénység

A szegénység figyelembe vett dimenziói alapján

Egydimenzióális

Multidimenzióális szegénység

Globális mérőszámok

Extrém szegénységi vagy mélyszegénységi határ

(Absolute poverty threshold)

aki kevesebb, mint 1,9 dollárból él naponta

Multidimenzionális szegénységi index

(MPI: Multidimensional Poverty Index)

- Egészség
- Oktatás
- Életszínvonal

Mérőszámok az Európai Unióban

Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya
(at risk of poverty or social exclusion rate).

Szegénység kockázatának kitettek aránya – vagy jövedelmi szegénység
(at risk of poverty rate)

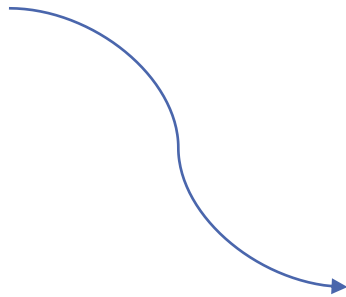
Súlyos anyagi deprivációban élők aránya
(severe material deprivation rate)

Nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya
(persons living in households with very low work intensity)

A globális és hazai szegénységi helyzetről az előadáshoz tartozó olvasóleckében tájékozódhattok.

Kérdések a jövedelem, vagyon, eszközök jelentőségével kapcsolatban

- Jólét fókuszában nem a jövedelem, a vagyon vagy az eszközök állnak
- Jövedelem, vagyon, eszköz hiánya fontos lehetőségektől fosztja meg a szegényeket

- Fontosak az eszközök pótlása (különösen a szegénységben), de nem a fejlődés céljaként
- Bizonyos szinten túl az eszközök halmozása nem okoz jólétnövekedést
- A szegényeknél gyakran az átváltási tényezők hiánya ugyanolyan gondot jelent, mint az eszközök hiánya
- Biztosításuk nem jelent automatikusan lehetőségeket is

Kérdések az eszközök jelentőségével kapcsolatban

- Önkéntes egyszerűség
- A Degrowth mozgalom
- Átalakuló város mozgalom

A képességszemlélet két fő képviselője

AMARTYA SEN

MARTHA NUSSBAUM

A lehetőségekre fókuszálnak

Képessé válás az élet aktív alakítására/ a jó élet megtervezésére

Az egyének, közösségek önmaguk számára alakítják az értékes lehetőségek halmazát

A társadalom minden tagjára univerzálisan érvényes listát fogalmaz meg
Pl. élet, testi egészség, testi integritás, érzékek, képzelet és gondolat, érzelmek

Üzenet

- Sokféle életet élhetnek az egyének
- Sokféle életet (lehetőségeket) értékelhetnek az emberek
- Érvelhetünk az univerzális lehetőségek biztosítása mellett is

Javaslat a mentori munkához:

- Törekedjete az érintett gyerekek lehetőségeinek bővítésére (és kevésbé az eszközök biztosítására önmagukban)!
- Ismerjétek meg, mi az, ami számukra fontos, hogyan képzelik el a jövőjüket!
- Osszatok meg velük tudást, tapasztalatot, véleményt, kompetenciát, időt stb.

Bővebben: Gyakorlaton 😊

Források

Anand, S. – Sen, A. (2000): Human Development and Economic Sustainability. *World Development*, 28, 12, 2029-2049. o. [https://doi.org/10.1016/s0305-750x\(00\)00071-1](https://doi.org/10.1016/s0305-750x(00)00071-1)

Nussbaum, M. C. (2011): *Creating Capabilities: The Human Development Approach*. Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674061200>

Sen, A. K. (2003/1999): *A fejlődés mint szabadság*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003. Angolul: *Development as Freedom*. Oxford University Press, Oxford, 1999.

Stiglitz, J. E. – Sen, A. – Fitoussi, J. P. (2009): Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/118025/118123/Fitoussi+Commission+report>

Todaro, M. P. – Smith, S. C. (2015): *Economic Development*. Addison-Wesley, Boston.

Köszönöm a figyelmet!

Juhász Judit

SZTE GTK Kutatóközpont

judit.juhasz@eco.u-szeged.hu

TANÍTSUNK
MAGYARORSZÁGÉRT

SZTE **JUNIOR**
AKADÉMIA

